

DOBROGEA SUB ADMINISTRAȚIA RUSĂ (10 Iunie 1877 – 14 NOIEMBRIE 1878)¹

dr. Valentin CIORBEA*

În hronicul lui aprilie 1877 al Europei de sud-est se consemnează deschiderea etapei militare a noii faze a „Crizei orientale” declanșată în Balcani în 1875.

Pentru frontul european comandantul rus a prevăzut două operațiuni militare. Ambele porneau din sudul Basarabiei unde Rusia dislocase importante efective militare. Prima consta în deplasarea a trei coloane de militari prin România spre Dunăre, unde în zona Zimnicea urmau să desfășoare acțiuni militare de trecere a fluviului și înaintare spre cetatea Plevna, puternic întărită de comandamentul otoman cu un sistem de redute.

Întrucât Dobrogea era parte componentă a Imperiului Otoman cu o poziție geopolitică deosebită, conducerea trupelor ruse a destinat pentru ocuparea regiunii Corpul 14 armată.

Armata turcă avea concentrate în cetățile de la Dunăre importante efective, iar pe fluviu o escadră care putea pune în pericol misiunile trupelor ruse.

Sub comanda generalului Apolon Ernestovici Zimmerman (1825-1884). Corpul 14 a forțat Dunărea în noaptea de 9/21 și 10/22 iunie 1877 la nord de Măcin, pentru a debarca pe malul drept al fluviului. Pe diverse mijloace plutitoare militarii ruși au reușit realizarea capului de pod, creând condiții ca unitățile ruse să treacă în dreapta fluviului. Comandamentul otoman se aștepta ca armata rusă să treacă fluviul pe la Ghecet (Smârdan), punct oarecum tradițional folosit și în alte războaie de ruși pentru a invada Dobrogea. A fost o manevră reușită de inducere în eroare a trupelor

¹ Tema administrației ruse în Dobrogea în anii Războiului de independență a fost abordată în istoriografia noastră de istoricul dobrogean Gheorghe Dumitrașcu, care a descoperit prima parte a Raportului colonelului Ștefan Fălcoianu din octombrie 1878 asupra Dobrogei în anul 1973 la Secția manuscrise, Fond D.A. Sturdza, a Bibliotecii Academiei Române. Din raportul publicat integral în anul 2008, cititorul află date despre structura administrației ruse a Dobrogei. Vezi Gheorghe Dumitrașcu, Lavinia Dacia Gheorghe, *Raportul șefului Statului Major al Armatei Active din 19 octombrie 1878 către Ministerul Afacerilor Străine privitoare la recunoașterea în Dobrogea*, în *Trei documente privind situația Dobrogei de la 1878*, în *Dobrogea 1878 - 2008. Orizonturi deschise de mandatul european*. (Coord. Prof. univ. dr. Valentin Ciorbea), Editura Ex Ponto. Constanța, 2008, pp. 234 - 240.

*Membru corespondent A.O.Ș.R.

otomane. În ritm alert Corpul 14 rus a înaintat pe direcția principalelor localități dobrogene. De subliniat că un rol important în operațiunea de forțare a Dunării, l-a avut flota ruso-română care a reușit să anihileze două nave importante din escadra turcă, canoniera „Lufti Djelil” și monitorul „Hivzi Rahman”, succes care a descurajat flota turcă.² Concret, trupele otomane din Dobrogea nu au mai contat, fiind nevoite să se retragă spre sud.

Dintr-un raport al lui Ivan Vasilievici Beloterkovetz, guvernator al Dobrogei, datat 26 aprilie 1878, adresat prințului Dondukov-Korsakov, comisar al Imperiului Rus în Bulgaria, aflăm că în sangeacul Tulcea administrația rusă a început să fie „stabilită în momentul în care trupele rusești au traversat Dunărea pe 10 iunie, în structura sa finală a fost înființată pe 20 iulie anul trecut (sic)”.³

După înaintarea trupelor ruse în Tulcea, la conducerea administrației a fost numit „consilierul colegial” T.Z. Yuzefovici. Nu peste mult timp a fost pus la dispoziția generalului Zimmerman, iar în locul său a fost desemnat Ivan Vasilievici Beloțerkovetz care era atașat de la începutul campaniei la Corpul 14.⁴

Ivan Vasilievici Beloțerkovetz s-a născut în familia unui căpitan de religie ortodoxă la 17 iunie 1844 (anul decesului nu este cunoscut). Sursele istorice ne spun că tatăl său a primit gradul de ofițer după nașterea fiului.

Tânărul Beloțerkovetz a urmat începând cu 15 septembrie 1862 cursurile gimnaziului Larinsky din Peteresburg la Departamentul de limbi orientale. După doi ani de studiu, prin Ordin imperial al Ministerului Afacerilor Externe, datat 24 octombrie 1864, a fost trimis într-un stagiu de practică la Ambasada Rusiei de la Constantinopol, o reprezentanță importantă unde s-a familiarizat cu activitatea diplomatică și, indubitabil, și-a perfecționat cunoștințele în limbile orientale.

A revenit la Petersburg pentru a susține cu brio la Universitatea imperială examenele în specialitatea Studii arabo-persano-turco-tătare. Pe baza nivelului de pregătire în cunoașterea respectivelor limbi, Consiliul

² George Petre, Ion Bitoleanu, *Tradiții navale românești*, Editura Militară, București, 1991, pp. 135 - 137.

³ Apud *Dobrogea în izvoare istorice noi: anii 1877-1878 și 1906* (Editori prof. univ. dr. Valentin Ciorbea, dr. Cornel Țucă, dr. Cornelia-Elena Bobe), Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2021, p. 25.

⁴ Vom puncta reperele activității sale așa cum apar în sursele istorice, Beloțerkovetz fiind cel mai important funcționar din Dobrogea cu rol major în instalarea și funcționarea administrației ruse în regiune.

Universității i-a acordat lui Ivan Vasilievici Beloțerkovetz „*gradul academic de candidat în științe*”.⁵

Printr-un nou decret al Senatului Universității Imperiale din 4 martie 1865, Beloțerkovetz este promovat la statutul de „*secretar de colegiu*” de *gradul de candidat al Universității St. Petersburg*” cu vechime din 10 decembrie 1864.

Experiența dobândită în anii de practică la Ambasada Rusiei din Constantinopol i-au adus numirea la 1 mai 1866 pe funcția de asistent al secretarului misiunii ruse în capitala Imperiului Otoman.

După aproape doi ani de activitate la Constantinopol a primit funcția de secretar și dragoman (traducător) la Consulatul Rusiei din orașul Ioannina din Grecia. De aici, la 8 aprilie 1873, este numit vice-consul al Rusiei la Tulcea. În Dobrogea a activat aproape un an și opt luni, timp suficient pentru a cunoaște provincia și a aduna date importante despre realitățile existente. Pe 14 decembrie 1874 a fost mutat la Ambasada Rusiei la Constantinopol unde a ocupat postul de „*al III-lea dragoman*”. A îndeplinit ireproșabil sarcinile care i-au adus promovarea la gradul de „*Consilier al Curții*”, la 20 februarie 1875, prin decret al Senatului Rusiei. Totodată i s-a recunoscut vechimea pentru respectivul grad și a fost recompensat cu suma de 800 ruble.

După redeschiderea „*Crizei orientale*” a fost cooptat în serviciul Cămarilor Șefului Afacerilor Civile ale Armatei Active. De aici a fost detașat, după cum am precizat mai sus, pe lângă generalul Zimmerman.

Din documentele obținute din Arhiva de Politică Externă a Imperiului Rus, prin bunăvoința doamnei Consul general al Federației Ruse la Constanța, Tatiana Mihailovna Grușko, aflăm că la 7 martie 1877 Beloțerkovetz înainta un raport ministrului adjunct al Afacerilor Externe, senatorul M.K. Ghirs, privind situația administrativă a Dobrogei, statistica populației, telegrafurile, funcționarii, școlile și resursele naturale ale provinciei. Datele despre populație erau cele adunate înainte de război din poziția de vice-consul. În sangeacul Tulcea trăiau 28000 de familii, din care 15000 erau creștini și 13000 musulmani.⁶ Raportul solicitat lui Beloțerkovetz relevă interesul Ministerului de Externe al Rusiei pentru Dobrogea în perspectiva pregătirii ocupării regiunii.

În calitate de atașat la Corpul 14 armată, Ivan Vasilievici Beloțerkovetz a participat la campaniile desfășurate în Dobrogea în anul

⁵ *Ibidem*, pp. 23 - 24.

⁶ *Ibidem*, p. 15.

1877. În baza ordinului primit de la generalul Zimmerman, pe 15 iunie 1877 a îndeplinit, cu detașamentul de cazaci al generalului Șamșev la Babadag, misiunea de restabilire a administrației civile și subordonarea orașului șefului sangeacului Tulcea T.P. Yuzefovici. Detașamentului i-a revenit și misiunea de a cerceta satele de circazieni și a-i dezarma pe cei care dețineau arme.⁷ Misiunea a durat până în data de 27 iunie 1877, după care Beloțerkovetz a revenit prin Măcin la Brăila la comandantul Corpului 14 pentru a-i raporta generalului Zimmerman rezultatele misiunii.

A doua însărcinare a constat în însoțirea detașamentului de cazaci comandat de locotenent-colonelul conte Orlov-Denis de la Medgidia la Constanța, la 3 iulie 1877, unde a „stabilit administrația civilă în Köstence”.⁸ Între 11 și 14 iulie 1877 cu alt detașament de cazaci comandat de generalul maior Andryanov execută misiunea de ocupare a orașului Mangalia. A patra misiune îndeplinită de Beloțerkovetz, ca atașat la Corpul 14, conform raportului generalului-locotenent V. M. Veriovkina, care a preluat comanda Corpului 14, a fost de însoțire a generalului Zimmerman la recunoașterea satului Davinținchioi (?) la 31 iunie și la 1 iulie 1877 a orașului Medgidia.

La 1 iulie 1877 principele Cerkassky, consilier de stat, șeful Afacerilor Civile din subordinea Comandamentului – șef al Armatei Active, îi înștiințează printr-o scrisoare pe Beloțerkovetz și Yuzefovici că Marele Principe, comandantul-șef al Armatei Active (Nikolai Nicolaevici Romanov (1831-1891), fratele țarului Alexandru al II-lea, mare duce, comandantul suprem al Armatei de campanie ruse din Balcani) „este încântat să-l numească pe Consilierul Curții Beloțerkovetz în funcția de guvernator interimar al sangeacului Tulcea”. Yuzefovici era pus la dispoziția comandantului Corpului 14, generalul Zimmerman. Prin aceeași scrisoare generalul-maior Anucin a primit ordin să-l însoțească pe Beloțerkovetz împreună cu câțiva ofițeri „pentru ocuparea funcțiilor în conducerea civilă variind între patru și cinci și să pună la dispoziție 10000 de ruble pentru cheltuielile administrative”.⁹ Practic cei doi trebuiau să se ocupe de organizarea administrației ruse.

Conducerea administrației trebuia făcută pe baza prevederilor înscrise în documentul „Elemente fundamentale de conducere” aprobat de Marele Principe comandant-șef.

⁷ *Ibidem*, p. 17.

⁸ *Ibidem*, p. 34.

⁹ *Ibidem*, p. 18.

Beloțerkovetz și generalul-maior Anucin erau rugați să desemneze un vice-governator cu salariu de 4500 ruble, șefii de districte și șefii poliției în localitățile importante. Pentru postul de trezorier numirea îi revenea exclusiv lui Beloțerkovetz, dar Principele Cerkassky îl recomanda pe bulgarul Economov pe care îl considera ca potrivit pentru funcție. În scrisoare se menționa că „*localnicii ar putea fi folosiți ca funcționari și traducători*”. De altfel, documentul „*Elemente fundamentale de conducere*” prevedea că guvernatorul are dreptul să încadreze „*trei funcționari cu sarcini speciale*”, „*un senior cu un salariu de 2500 ruble și doi minori cu salariu de 1200 ruble*”.¹⁰

La 9 iulie 1877 generalul adjutant Artur Adamovici Nepokoicițsky, șeful Statului Major al Armatei Ruse din campania sud-dunăreană, a numit în funcție mai mulți guvernatori interimari între care și pe „*Consilierul Curții*” Ivan Vasilevici Beloțerkovetz la Tulcea.¹¹ A preluat postul la o lună după ce trupe ruse ocupaseră Dobrogea.

Înainte de a prezenta situația administrației ruse precizăm că pentru activitatea depusă în carieră Beloțerkovetz a primit mai multe decorații, de la Rusia, Ordinul „Sfântul Stanislav”, clasa a II-a și Ordinul „Sfânta Ana”, clasa a III-a. Din partea Statului turc Ordinul „Medgedie”, clasa a III-a. Domnitorul Carol I i-a acordat, la propunerea colonelului Ștefan Fălcoianu, pe care l-a recomandat întrucât i-a acordat „*cel mai afabil concurs pentru îndeplinirea misiunii*” în Dobrogea, medalia „Crucea trecerii Dunării”.¹²

Singura prezentare detaliată a administrației ruse a Dobrogei o datorăm colonelului Ștefan Fălcoianu cuprinsă în „*Raportul M.S.M. nr. 121/19.X.878 privitor la rezultatele studiilor și recunoașterilor generale făcute în Dobrogea (Partea decisă de Congresul de la Berlin a se alipi la România)*”. Sub titlul „*Sistema actuală de guvernământ a Dobrogei*”, Fălcoianu sintetizează cele constatate din studiul documentelor puse la dispoziție de guvernatorul Ivan Vasilevici Beloțerkovetz și cercetările efectuate pe teren.

De la început Fălcoianu precizează că guvernul rus „*a conservat cu foarte mici modificări systema de guvernământ ce exista mai înainte în Dobrogea*” (sic!). Practic în fruntea administrației se afla guvernatorul

¹⁰ *Ibidem*, p. 19.

¹¹ *Ibidem*, p. 20.

¹² Apud *Dobrogea în isvoare istorice*, p. 38.

general, susținut de un subguvernator și secretar, care „*conduce toate afacerile provinciei: administrația, justiția s.c.l. (și celelalte n.n.)*”.¹³

Teritoriul a fost împărțit în șase districte: Sulina cu ocolul Chilia; Tulcea cu ocoalele Mahmudia, Isaccea, Babadag și Măcin; Medgidia cu ocoalele Hârșova, Cernavodă și Constanța. Mangalia era cuprinsă în sandgeacul Varna, împreună cu zona de sud a Medgidiei și Silistra – conduse de prefecți cu atribuții administrative și în justiție. Exista un singur tribunal la Tulcea. Se creează un „*Consiliu judiciar*” condus de prefect care soluționa cauzele dintre cetățeni și urmărea colectarea dărilor.

La nivelul orașelor de reședință de organizează *Consiliul comunal* compus din președinte și trei membri. Avea ca principale sarcini de a aduna dările, judecarea spețelor comerciale și îndeplinirea dispozițiilor transmise de către guvernator. Prefecții erau desemnați de guvernator ca membrii Consiliilor judiciare și comunale. Se alegeau în fiecare județ dintre notabilii orașului, personalități de prestigiu care propuneau guvernatorului o listă de 12 persoane. Guvernatorul alegea președintele și trei membri. Guvernatorul mai desemna trei membri onorifici. La nivelul comunelor rurale administrația era constituită din primari, denumiți ciorbagii. Funcția era onorifică, rolul lor consta în evaluarea producției agricole și a dijmei plătită de fiecare locuitor, datele fiind consemnate în „răbóge” (răboaje). De asemenea, putea soluționa „*micile neînțelegeri ce s-ar ivi între locuitori*” (sic!).¹⁴

Colonelul Fălcoianu constata că ordinea în sangeacul Dobrogea era asigurată de 201 jandarmi sau gardiști, 28 de sergenți, 39 gardiști călare și 134 pedestri. Mai exista o gardă forestieră din 12 membri, 6 în Tulcea și 6 în Babadag.¹⁵

Situația concretă a funcționarilor sangeacului Tulcea, de fapt a Dobrogei unită la România, este reprezentată tabelar în „*Livretul nr. 6. Inventarul autorităților și persoanelor oficiale aflate în serviciu în sangeacul Tulcea, după bugetul întocmit de superiorul competent, după încuviințarea guvernatorului*”, parte a Raportului Ștefan Fălcoianu.¹⁶

¹³ *Ibidem*, p. 58.

¹⁴ *Ibidem*, p. 58.

¹⁵ *Ibidem*, p. 59.

¹⁶ *Ibidem*, pp. 146 - 167.

Vom prezenta în continuare structurile administrației ruse care funcționa în Dobrogea unită la România prin decizia Congresului de la Berlin în ordinea prezentată în document.

Deducem din tabel că Ivan Vasilevici Beloțerkovetz și-a început activitatea de guvernator la 1 iulie 1877, mai devreme de a primi numirea, având un salariu de 5687,50 ruble. Anual apare cu un salariu de 22750 ruble. Vice-guvernator a fost desemnat Nicolai Grigorevici Dascalov. A preluat funcția la aceeași dată cu un salariu de 3650 ruble. Șef al cancelariei a fost numit Lavrenti Ivanovici Djani, cu rangul „*consilier de cetate*”. A început activitatea în 1878, izvorul istoric nu precizează ziua și luna, ci numai salariul de 2437,50 ruble.

De la 1 august 1877 a fost încadrat cu salariul de 1200 ruble Teodoru Economov, consilier pentru lucrări la Autoritatea Statului rus.

Primul funcționar cu însărcinări deosebite, Neodosie Venglischi a fost angajat la 1 februarie 1878 cu o leafă de 2031 ruble. Al doilea funcționar cu sarcini speciale, Alexei Plotnicoff, fost consilier la Consulatul Rusiei de la Ismail, apare ca angajat de la 18 august 1877 cu salariu de 720 ruble.

Următorul în statul de funcțiuni este Alexandru Ivanov, localnic, slujbaș cu misiuni speciale, izvorul nu le menționează, de la 1 iunie 1878 cu o leafă de 720 ruble. În schema funcționarilor care lucrau direct cu guvernatorul se mai aflau doi dragomani pentru limbile locale, Georgi Romanovski și Ivan Teodoru, localnic, probabil român. Ambii au fost încadrați de la 1 ianuarie 1878 cu salariul de 750 ruble. De la 10 mai 1878 apare în document și medicul districtului Tulcea, Geno Ianculol, localnic, cu salariu de 1200 ruble. În buget s-au prevăzut sume pentru buna funcționare a cancelariei guvernatorului 1500 ruble pentru taxe de Poștă și 3000 ruble, salariile „*scriitorilor*”, slujbașii care redactau documentele. S-a prevăzut în buget suma de 300 ruble pentru achiziționarea unei litografii.

Orașul Tulcea avea un serviciu de Poliție, condus de Anatoli Poloncov între 17 iulie 1877 și 1 iulie 1878. Salariul lunar prevăzut era de 2031 ruble. Serviciul avea în buget repartizată suma de 1200 ruble decontării deplasărilor și cheltuielilor „*extraordinare*”. Secretar al serviciului de Poliție era Vasile Martinov, salarizat cu 450 ruble. Serviciul avea o cancelarie și funcționari, nu se precizează câți; fila de buget prevedea numai 450 ruble pentru cheltuieli. În structură apar 3 comisari cu salarii de 550 ruble. Mai aveau alocați câte 400 ruble în cadrul cancelariei pentru diverse nevoi.

Agenți de poliție, cu gradul de sergent, 3, și salarii de 330 ruble. Urmău 2 „gardiști” plătiți cu 220 ruble și 30 de „gardiști” pedestri cu 137,50 ruble salariu lunar. În total fila de buget prevedea 11786 ruble.¹⁷

În buget era prevăzut și *Consiliu municipal* al orașului Tulcea cu salarii și suma pentru cancelarie. Președintele George Yenov era salarizat cu 990 ruble. Trei membri, Ivan Ceusev, Matvei Grigorov și Vasile Cranov, membru și secretar, primeau fiecare salariu în sumă de 660 ruble. Serviciul avea încadrat 1 notar cu 330 ruble, 2 funcționari „scriitori” cu 165 ruble fiecare, 1 „purător”, activitatea sa nu este foarte clară, dar apreciem că putea fi curier, primea 132 ruble. Întreținerea cancelariei era asigurată prin suma de 169,97 ruble. Un total de 3931,97 ruble.

Tribunalul judiciar Tulcea avea 8 angajați: Președintele, Georgie Velcev cu 900 ruble, 2 membri plătiți cu câte 660 ruble, 1 secretar cu 330 ruble, 1 notar cu 165 ruble, salariu mult mai mic decât al notarului Consiliului Municipal Tulcea. Tribunalul avea 3 „purători”. Cheltuielile cancelariei erau fixate la 169,97 ruble.

Ținutul Tulcea, cum apare în document, avea încadrat un șef al structurii administrative, prefect, militar cu gradul de „sub-colonel”, pe nume Neculai Haudeacof, salarizat cu 2031 ruble. Mai dispunea de o sumă de 1200 ruble pentru transport și „cheltuieli extraordinare”. Un secretar, localnic, plătit cu 650 ruble, 2 traducători cu 450 ruble fiecare. 900 ruble au fost prevăzute pentru salariile scriitorilor, secretarului și diverse cheltuieli ale cancelariei. Medicul de district A. Bâleacu, probabil român, primea 650 ruble, jumătate din cât lua medicul orașului Tulcea.¹⁸ Doctorul avea alocați 300 ruble pentru deplasări și procurarea medicamentelor.

Consiliul Județean al Tulcei avea 8 angajați: Președintele, M. Șopov, cu 990 ruble salariu, 3 membri din care unul îndeplinea și funcția de secretar, cu 660 ruble leafă. Notarul cu 330 ruble, 2 „scriitori” cu 165 ruble, un „purător” cu 134 ruble. Cancelaria Consiliului Județean avea buget de 169,97 ruble.

Paza o asigurau 6 sergenți călare, cu 330 ruble salariu. În descrierea sistemului de guvernare al provinciei, Fălcoianu precizează că în districtul Tulcea erau 9 sergenți. În tabel apar 30 de gardiști pedestri salarii de 137,28 ruble pe lună. La Fălcoianu apar meționați 5 gardiști călare și 48 pedestri.¹⁹

¹⁷ *Ibidem*, pp. 146 - 148.

¹⁸ *Ibidem*, pp. 148 - 149.

¹⁹ *Ibidem*, p. 59.

Ținutul Sulinei. Conducător al ținutului era un ofițer, „sub-colonel” D. Mihail Costârco, prefect, cu leafa de 2031 ruble plus 1200 ruble pentru diverse cheltuieli. În structură mai apar secretarul remunerat cu 650 ruble, 2 traducători cu salariu de 450 ruble. 900 de ruble reveneau serviciilor cancelariei, funcționarilor care scriau documentele și servitorilor. Loctiitor de medic al ținutului era doctorul Jindzanovschi care deservea și batalionul 31 infanterie. Salariul era de 625 ruble, iar pentru transport și medicamente avea repartizate 300 ruble.

Consiliul municipal are aceeași structură ca la celelalte instituții similare. Președintele Adrian Obodenco cu 900 ruble salariu, 3 membri din care 1 ține și secretariatul cu salariu de 660 ruble. Notar cu 330 ruble leafă. Un „purtător” plătit cu 122 ruble. Cancelaria primea, ca celelalte birouri, 169,97 ruble.

Serviciul de poliție îl asigurau 3 sergenți, cu 231 ruble salariu fiecare și 9 gardiști cu câte 137,30 ruble.

Sulina avea un *Consiliu judiciar*. În document apar numai 2 membri cu 660 ruble remunerație, un „purtător” și bugetul cancelariei de 169,97 ruble. Totalul bugetului Sulinei era de 13760 ruble.

Partea a VII-a a documentului prezintă încadrarea *Ținutului Babadag*. Șef al administrației a fost numit maiorul Degbi cu leafa de 2031 ruble, plus 1200 pentru transport și cheltuieli deosebite. Secretarul primea 650 ruble, cei 2 traducători câte 450 ruble. 900 ruble pentru „cheltuiala” cancelariei, plus salariile „scriitorilor” și „servitorilor”. Medicul ținutului, Adolf Gelbert primea leafă 625 ruble și 300 ruble pentru transport și medicamente.

Consiliul ținutului îl avea ca președinte pe Slanco Donev cu 990 ruble leafă, 3 membri cu 660 ruble salariu, 2 notari plătiți cu 330 ruble. Un „purtător” cu 132 ruble.

Consiliul județean era condus de președintele Chirilov Vasiliev cu leafa de 990 ruble și 2 membri cu 660 ruble, 1 notar cu 165 ruble. Consiliul avea angajați 2 „purtători” cu cai pentru deplasări și un salariu de 198 ruble. Cancelaria avea la dispoziție 169,97 ruble.

Serviciul de poliție îl asigurau 7 sergenți călăreți cu salarii de 330 ruble, 10 gardiști călăreți cu 219,96 ruble pe lună, 2 sergenți pedestri plătiți cu 166,20 ruble și 22 gardiști pedestri cu 137,40 ruble lunar. Total sumă alocat pentru Babadag 21773,56 ruble.

Ținutul Chiustenge. Administratorul ținutului, Alexandr I. Brandenburg, căpitan, plătit cu 2031 ruble. Pentru transport și cheltuieli speciale primea 1200 ruble. Secretarul primea 650 ruble, traducătorul 450

ruble. Aceeași sumă de 900 ruble pentru funcționari, servitori și alte cheltuieli care se făceau la cancelarie. Medicul ținutului, Petr Petrovici, primea 625 ruble și 300 ruble pentru medicamente.

Consiliul județean era condus de președintele Mih. Milosev. Primea un salariu de 990 ruble. Cei 3 membri, din care 1 era secretar, aveau leafă câte 660 ruble. Notarul 330 ruble, 2 „scriitori” cu 165 ruble, iar cancelaria primea 169,97 ruble.

Consiliul judiciar. Președinte era Stepan Cobaecief, 2 membri, 1 notar, 2 „scriitori”, 1 „purtător”, primeau aceeași leafă ca și funcționarii Consiliului judiciar Tulcea.

Paza și ordinea în județul Constanța, mai puțin ocolul Medgidia, o asigurau 2 sergenți călare cu 300 ruble leafă, 10 gardiști călare cu 240 ruble salariu, 2 sergenți gardiști pedestri, plătiți cu 240 de ruble și 20 gardiști cu 180 ruble. Poliția ocolului Medgidia era formată din 4 gardiști călăreți cu leafa de 219,75 ruble și 8 gardiști pedestri cu 137,50 ruble. Totalul alocației bugetare a ținutului Chiustenge 21893,40 ruble.

Ținutul Cernavodă-Hârșova era condus de colonelul Alexandru Martens cu 2031 ruble leafă și 1200 pentru transport și cheltuieli deosebite. Un secretar plătit cu 650 ruble. Aceeași sumă de 900 ruble pentru funcționarii cancelariei.

Consiliul municipal Cernavodă. Președinte Bogdan Mincev cu 660 ruble salariu, 3 membri cu câte 550 ruble, 1 notar cu 330 ruble, 1 „scriitor” cu 165 ruble. Cheltuielile cancelariei - 169,97 ruble.

Consiliul județean Cernavodă – era condus de D. Bodarev, salariu 660 ruble. Avea 2 membri, fiecare cu o leafă de 550 ruble, 1 secretar cu salariu de 330 ruble, 2 „purtători” plătiți cu câte 132 ruble. Cancelaria avea stabilită suma de 169,97 ruble.

Poliția ocolului Cernavodă era asigurată de 9 gardiști, 2 călare și 7 pedestri. Gardiștii călăreți primeau o remunerație de 330 ruble, iar ceilalți câte 137,28 ruble.

Poliția Hârșova avea numai 6 gardiști, 2 călare cu 330 ruble și 4 pedestri cu 137,28 ruble. Total cheltuieli pentru ținutul Cernavodă-Hârșova – 15391,99 ruble.

Ținutul Măcin. Administratorul era maiorul D. Neculai Marevu, salarizat cu 2031 ruble, plus 1200 pentru cheltuieli. Secretarul-translator primea 450 ruble. Al doilea translator, aceeași leafă. Cancelaria cu funcționarii săi primea 900 ruble anual. Medicul de ținut, Neculai Todopob, 625 ruble și încă 300 ruble pentru transport și medicamente.

Consiliul comunal. Președinte C. Tonevu cu o leafă de 975 ruble. Ceilalți 3 membri, din care 1 era și secretar, primeau 660 ruble. Notarul lua 330 ruble, cei 2 „scriitori” 165 ruble, „purătorul” 132 ruble, iar cancelariei îi reveneau 169, 97 ruble.

Consiliul județean. Președintele Ștefan Vulpe și cei 2 membri primeau 660 ruble, secretarul 330 ruble, funcționarul 165 ruble, iar curierii câte 132 ruble. Cancelaria 169,97 ruble.

Poliția Hârșova era încadrată cu 3 sergenți cu 330 ruble fiecare, 6 gardiști călare cu 220 ruble și 18 pedestri cu 137,50 ruble.

Ținutul Măcin primea 17566,94 ruble, iar întreaga administrație a sangeacului Tulcea 149071,98 ruble.²⁰

În inventarul autorităților sangeacului Tulcea sunt prevăzute și alte servicii și structuri:

Consiliul judiciar-comercial Tulcea. Președinte era M. Panickerschy ajutat de 2 membri, salarizați cu câte 660 ruble. Secretarul cu 330 ruble, notarul cu 165 ruble, iar curierul cu 132 ruble. În structura respectivului consiliu, judecătorul de instrucție primea un salariu de 660 ruble.

*Biroul pașapoarte*²¹. Avea 1 șef salarizat cu 821,70 ruble, 1 notar cu 495 ruble. Căpitanul portului Tulcea, G. Milea, primea o leafă de 410,85 ruble.

Vama Tulcea era bine încadrată. Șeful vămii, Georgi Carlovsky, primea 821,70 ruble, secretarul 495 ruble, notarul 396 ruble, al doilea 295 ruble, iar ajutorul primului notar 346,50 ruble. În schemă exista funcția de „prețeluitor”, salarizată cu 396 ruble, care controla și aprecia mărfurile. Serviciul vamal avea poliția sa denumită „păzitor”: 2 sergenți plătiți cu 198 ruble și 14 gardiști cu 458,40 ruble, 1 gardist călare cu 346,50 ruble, 1 polițist de vama cu 178,20 ruble. La pescăria Tulcea lucra „privegitoru”, supraveghetorul cu salariu de 396 ruble, iar ajutorul său, 247,50 ruble.²²

Staționarea vamală era încadrată cu marinari: 1 schiper, comandant de navă mică, cu salariu de 237,60 ruble, 2 „matroși”, marinari cu 178,20 ruble. Un polițist al vămii făcea serviciul la staționar pentru 2247,20 ruble.

Consiliul municipal Tulcea avea o funcție de perceptor, care se ocupa cu strângerea chiriilor de la casele turcilor, plătit cu 165 ruble.

²⁰ *Ibidem*, pp. 158 - 159.

²¹ *Ibidem*, pp. 160 - 161.

²² *Ibidem*, pp. 160 - 161.

Închisoarea Tulcea avea 3 funcționari. Directorul, Dimitri Lazarov, plătit cu 297 ruble, iar ceilalți 2 funcționari cu câte 137,50 ruble. În total în buget erau prevăzuți pentru Tulcea 13189,25 ruble.

Ocolul Isaccea avea 2 funcționari. Șeful ocolului, Semion Sculschy, cu leafă de 594 ruble și secretarul cu 346,50 ruble.

Ocolul Mahmudia. Șeful ocolului, Ispas Socolov, primea 594 ruble salariu iar secretarul 346,50 ruble.

Garda forestieră avea 5 angajați cu câte 294 ruble salariu.

„*Despărțiri vamale*”, adică birouri vamale. La târgul Mahmudia 1 vameș cu 346,50 ruble leafă și 1 staroș cu 158,40 ruble. La Isaccea 1 vameș cu 396 ruble și 2 staroși cu 158,40 ruble. La Chilia Veche un vameș cu 346,50 ruble și 2 staroși cu câte 158,40 ruble.

Biroul Uzlina 1 vameș salarizat cu 198 ruble. Satul Enichioi avea un birou mai mare cu 1 vameș cu 346,50 ruble și 3 staroși remunerați unul cu 158,40 ruble, iar ceilalți cu câte 198 ruble.

În satul Pardina activa 1 vameș plătit cu 247,50 ruble. În satul Vâlcovul Nou 1 vameș cu 346,50 ruble salariu și 1 staroș cu 158,40 ruble leafă. La Periprava 1 vameș cu 247,50 ruble. La Prislavu 1 vameș cu 198 ruble leafa. La Dunavăț 1 staroș cu 158,40 leafa.

În total în ținutul Tulcea respectivele servicii aveau alocate 8725,20 ruble.²³ În ținutul Sulina erau salarizați 1 locțiitor de casier și 1 revizor al poliției cu câte 495 ruble. Direcția carantinei avea 5 salariați, dintre care secretarul primea 660 ruble, iar ceilalți funcționari câte 165 ruble. Vama de la Cherdeles – 1 vameș cu 445,50 ruble și 2 staroși cu 198 ruble. Total ținutul Sulina 3150,50 ruble.

În ținutul Babadag mai apar salarizați și alți funcționari precum 1 casier cu 455 ruble, revizorul poliției cu 455 ruble, secretarul poliției cu 346,50 ruble. Garda forestieră avea 1 sergent-gardist cu 246 ruble și 4 gardiști cu 211,20 ruble fiecare. Un funcționar denumit „*privighetoru magazinului de sare de la Chiustenge*” (sic) primea 246 ruble, iar îngrijitorul de cereale al guvernului, 330 ruble, măsurătorul primea 198 ruble, iar perceptorul 330 ruble.²⁴ Birou vamal era și în Sarichioi cu 2 angajați, 1 vameș cu 346 ruble și un păzitor cu 158,40 ruble.

Poliția orașului Chiustendje mai avea salarizați 1 revizor cu 495 ruble, notar, funcționar la pașapoarte cu 247 ruble și 1 locțiitor de casier cu 495 ruble.

²³ *Ibidem*, pp. 162 - 163.

²⁴ *Ibidem*, p. 164.

Vama Constanța avea 8 angajați: 1 șef, Petru Ogneanov, cu 495 ruble salariu, ajutorul său 396 ruble, 1 notar ccu 300 ruble și 5 staroși cu 264 ruble. Direcția carantinei era condusă de căpitanul de port Neculai Macri plătit cu 821,70 ruble. Avea și 3 marinari cu 264 ruble salariu. Un perceptor pentru impozite plătit cu 294 ruble.

Ocolul Medgidia – șef Grigorie Bogoroș plătit cu 594 ruble, 1 secretar cu 346,50 ruble și 1 inspector de poliție cu 487,50 ruble. Total Constanța 6971,70 ruble.

Ținutul Cernavodă-Hârșova. Avea încadrat 1 inspector de poliție cu 495 ruble salariu și 1 secretar plătit cu 395 ruble.

Vama Cernavodă avea 5 angajați: șeful vămii, Angel Todonov, cu 495 ruble și așa-numiții „păzitori” în număr de 4, plătiți cu 138,60 ruble.

Vama Hârșova era condusă de Iordan Comburov și 2 „staroși” cu 138,60 ruble. Ținutul Măcin avea, de asemenea, încadrat 1 inspector de poliție cu 495 ruble leafă și 1 secretar cu 346,50 ruble.

Vămi. În orașul Măcin biroul vamal avea: șeful vămii, V. Volcanov, cu 495 ruble salariu, 4 „păzitori” cu câte 132 ruble lunar. În satul Pod-Bași era 1 punct vamal cu 2 angajați: 1 vameș cu 330 ruble și 1 staroș cu 132 ruble. Punctul vamal Azaclia 2 angajați, 1 vameș cu 330 ruble și staroșul cu 132 ruble. În satul Pisica, la fel, 2 angajați: vameșul primea lunar 198 ruble, iar staroșul 132 ruble. În satul Luncavița vameșul avea tot 198 ruble, iar staroșul 132 ruble. La Peceneaga era angajat 1 loțiitor al casierului de ținut cu 495 ruble, iar secretarul primea 165 ruble. Total buget pentru ținutul Măcin 4438,50 ruble. Totalul bugetului sangeacului Tulcea era pentru anul 1878 de 193410,28 ruble.²⁵

Ștefan Fălcoianu ne mai informează că atunci când la nivelul sandgeacului trebuiau luate dispozițiuni importante, guvernatorul convoca unul sau doi notabili din consiliile comunale și județene din toate districtele și compuneau adunarea generală.²⁶

Se poate concluziona pe baza documentelor strânse de colonelul Ștefan Fălcoianu că în Dobrogea a funcționat o administrație militaro-civilă bine încadrată. Surprinde numărul relativ mare de birouri vamale, dovadă a exportului efectuat de locuitorii regiunii. Majoritatea funcționarilor sunt după nume, ruși și bulgari. Desigur, conducătorii structurilor administrative au fost militari ruși. Tot după nume se pot identifica doi români. Nici un musulman nu apare ca funcționar în administrația rusă.

²⁵ *Ibidem*, pp. 166 - 167.

²⁶ *Ibidem*, p. 106.

Salariile s-au plătit în ruble. Este de înțeles că între iunie 1877 și noiembrie 1878 moneda care circula în regiune a fost rubla.

Ultima însărcinare în calitate de guvernator al Dobrogei îndeplinită de Ivan Vasilievici Beloțerkovetz în baza telegramei transmise de baronul Dimitri Feodorovici Stuart, agent diplomatic și consul general al Rusiei la București, a fost îndeplinirea dispoziției lui N.K. Ghirs prin care „vă autorizează prin mine să procedați la predarea Dobrogei comisiei române prezidate de Nicolae Catargi”.²⁷

Comisia pentru preluarea Dobrogei condusă de Nicolae Catargi s-a reunit la 6 noiembrie 1878, iar la 10 noiembrie „a început numirea primilor funcționari” care urmau să preia diverse funcții în Dobrogea.²⁸ La 14 noiembrie 1878 comisia Nicolae Catargi a sosit la Tulcea, unde a luat oficial administrarea regiunii. Practic administrația rusă și-a încheiat activitatea pe 23 noiembrie 1878, când Remus Opreanu a fost instalat la conducerea prefecturii Constanța.

Administrația românească și-a început activitatea în Dobrogea pe baza a două documente aprobate de Parlament, *Regulamentul pentru împărțirea și organizarea administrativă și Regulamentul de administrație publică asupra organizării judecătorești, componența și procedura autorităților judecătorești din Dobrogea*. Respectivul acte normative au pregătit trecerea de la administrația rusă la cea românească în Dobrogea unită la România și debutul procesului de integrare.

DOBRUJA UNDER RUSSIAN ADMINISTRATION (JUNE 10 1877-NOVEMBER 14 1878)

-abstract-

Key Words: Russia, Romania, Dobruja, Russo-Turkish War, 1878, administration.

This paper aims at presenting the situation of the Dobruja area in the short period the region was controlled by the Russian authorities, following the war of 1877-1878. Details are present, regarding the administration, social structure and population of the area.

²⁷ *Dobrogea în izvoare istorice noi*, p. 37.

²⁸ Iosif Colcer, Viorel Măgureanu, *File din istoria Dobrogei*, Inspectoratul pentru cultură al județului Tulcea, 1998, p. 148.